

#4

LATVIJAS
CILVĒKTIESĪBU
CENTRS

LATVIAN CENTRE
FOR HUMAN
RIGHTS

Marts, 2025

AKTUALITĀTES PATVĒRUMA TIESĪBĀS

Foto no mākslas instalācijas atklāšanas pasākuma 16.01.2025, kas veltīts Baltkrievu cilvēktiesību aizstāvju atbalstam

Jaunumi

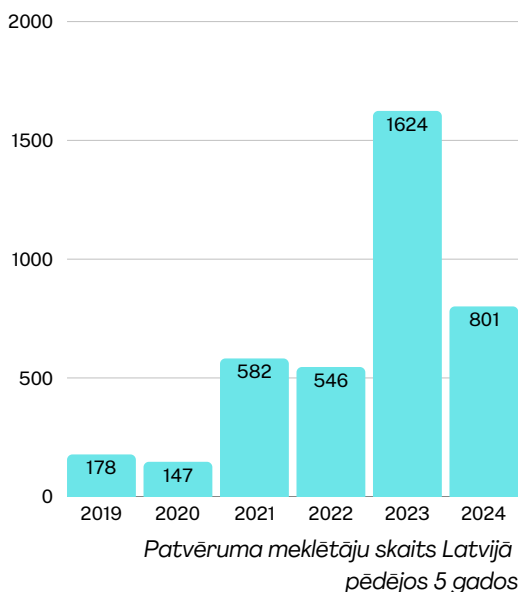
**Tiesu
prakse**

**Ziņojumi,
pētījumi,
publikācijas**

Tendences

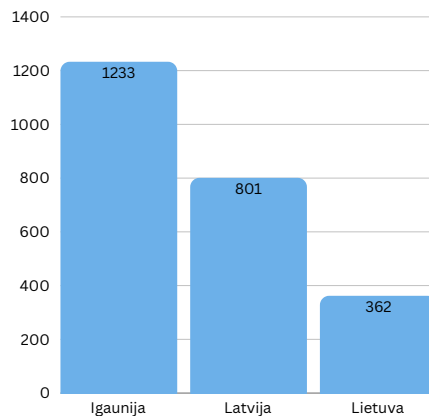
Pieejama statistika par 2024. gadu

Informācija no Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes (PMLP) liecina, ka 2024. gadā Latvijā patvērumu meklēja **801** patvēruma meklētājs.

Saskaņā ar Igaunijas Cilvēktiesību centra (*Estonian Human Rights Centre*) rīcībā esošo informāciju 2024. gadā Igaunijā patvērumu meklēja **1355** personas, no tiem - 1233 ir Ukrainas pilsoņi, kuri saskaņā ar Igaunijas normatīvajiem aktiem nevar saņemt pagaidu aizsardzību.

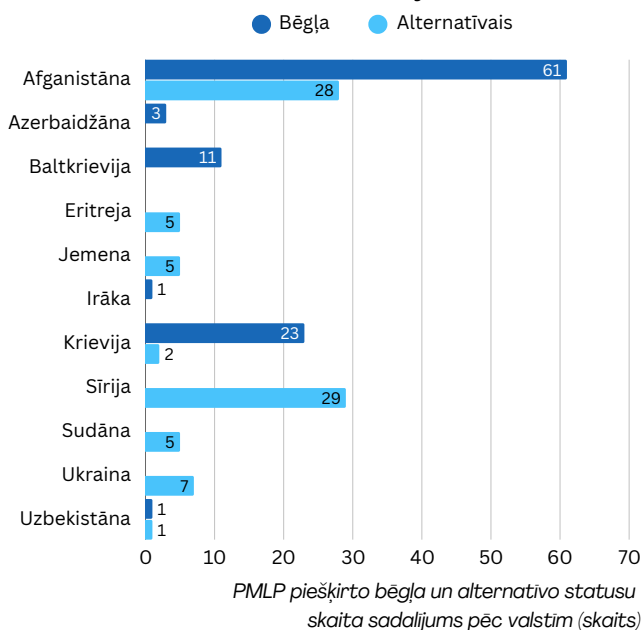
Saskaņā ar Lietuvas statistikas datiem 2024. gadā ir reģistrēti **362** patvēruma meklētāji.

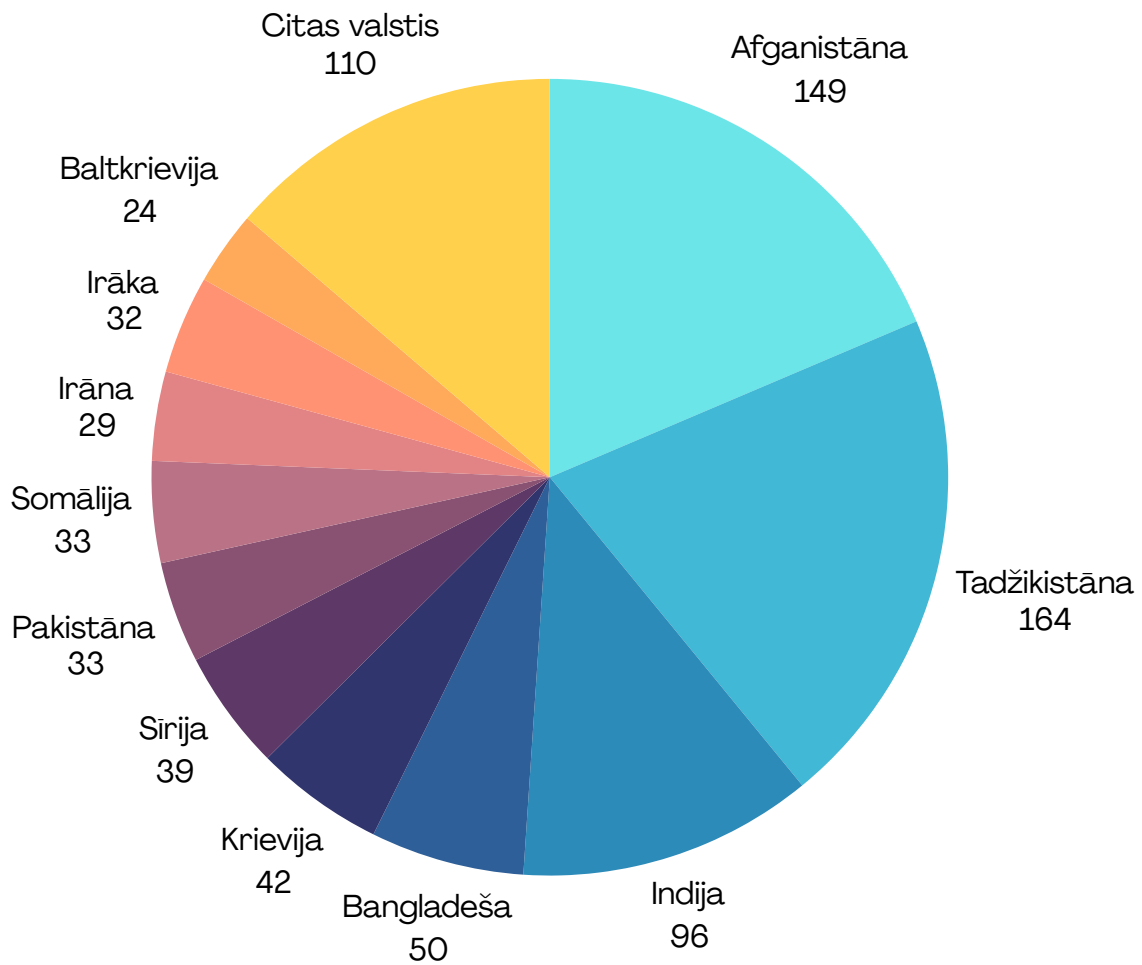
Patvēruma meklētāju skaits Igaunijā, Latvijā un Lietuvā 2024. gadā

Latvijā starptautiskās aizsardzības statuss ir piešķirts 192 personām:

- bēgļa statuss 104 personām (100 personām bēgļa statusu piešķīra PMLP un 4 personām - Administratīvā rajona tiesa);
- alternatīvais statuss 88 personām (82 personām alternatīvo statusu piešķīra PMLP un 6 personām - Administratīvā rajona tiesa).

Statistika Latvijā: 2024. gads

Patvēruma meklētāju sadalījums pēc valstīm (skaits)

Citas valstis:

Šrilanka (13)	Kirgizstāna (5)	Etiopija (3)	Čīle (1)	Sudāna (1)
Uzbekistāna (11)	Kongo DR (4)	Zimbabve (2)	Gruzija (1)	Venecuēla (1)
Nepāla (11)	Alžīrija (4)	Nigērija (2)	Jemena (1)	Azerbaidžāna (1)
Kamerūna (14)	Kuba (5)	Moldova (2)	Izraēla (1)	(1)
Maroka (10)	Turcija (3)	Gambija (2)	Meksika (1)	Nenoteikts (1)
Ukraina (8)		Centrālāfrika (1)	Palestīna (1)	

“PREZIDENTA VĒLĒŠANĀS” BALTKRIEVIJĀ

**25.01.2025. Baltkrievijā notika tā
dēvētās prezidenta vēlēšanas, kurās, kā
paredzēts, par uzvarētāju tika
pasludināts ilggadējais diktators
A.Lukašenko.**

Atšķirībā no 2020. gada vēlēšanām šoreiz
bailes un represijas pilnībā apslāpēja
jebkādu pretošanos – palielinātās kontroles
un vardarbības draudu dēļ iedzīvotāji pat
nemēģināja iziet ielās, lai izteiktu protestu.

Taču Latvijā baltkrievu kopiena nepadodas –
tā joprojām tic, ka drīzumā Baltkrievijā valdīs
brīvība un demokrātija. Vienlaikus viņi Latvijā
turpina atgādināt mums visiem gan par šo
kvēlo sapni, gan par nežēlīgo autoritāro
režīmu, kas joprojām apspiež tos, kuri cīnās
par demokrātiju un cilvēktiesībām.

Mākslinieces Olgas Jakubovskas glezna
“Es staigāju”, 2020.
Veltīta Ninai Baginskai -
pretestības un izturības simbolam
Baltkrievijā.

Rodions Begļaks informē, ka saskaņā ar
cilvēktiesību organizācijas “Viasna” datiem
šobrīd Baltkrievijas cietumos atrodas vairāk nekā
1216 politieslodzītie.

Kopš 2020. gada:

- **10 cilvēki** tika nogalināti protestu laikā;
- **6 cilvēki** nomira cietumos spīdzināšanas un
skarbo ieslodzījuma apstākļu dēļ;
- **6 650 cilvēki** tika kriminālsodīti;
- **23 000 cilvēki** tika administratīvi sodīti.

Šie skaitļi atspoguļo tikai zināmos gadījumus,
bet ir arī tādi cilvēki, kas nevērsas pēc
palīdzības, lai nepasliktinātu apstākļus cietumā,
kur politieslodzītie saskaras ar represīvāku
attieksmi no cietumu administrācijām.

Foto no mākslas instalācijas atklāšanas
pasākuma 16.01.2025.

BALTKRIEVI TURPINA CĪŅU PAR BRĪVĪBU UN DEMOKRĀTIJU

Laika posmā no **16.01.-16.02.2025.** Latviešu strēlnieku laukumā bija skatāma mākslas instalācija "**NESALAUŽAMIE**", kas veltīta Baltkrievijas cilvēktiesību aizstāvjiem – drosmīgiem cilvēkiem, kuri šobrīd atrodas ieslodzījumā tikai tāpēc, ka cīnījās par taisnīgumu un palīdzēja citiem aizstāvēt viņu tiesības.

Instalācija ir veltījums organizācijas "Viasna" vadītājam un Nobela Miera prēmijas laureātam Alesam Bjalackim (*Ales Bialitski*), Starptautiskās Cilvēktiesību federācijas viceprezidentam Valentīnam Stefanovičam (*Valentin Stefanovich*), kampaņas "Cilvēktiesību aizstāvji par brīvām vēlēšanām" koordinātoram Vladimiram Labkovičam (*Vladimir Labkovich*), Brīvprātīgo dienesta koordinatorei Marfai Rjabkovai (*Marfa Ryabkova*), kā arī brīvprātīgajam Andrejam Čapjukam (*Andrei Chapyuk*).

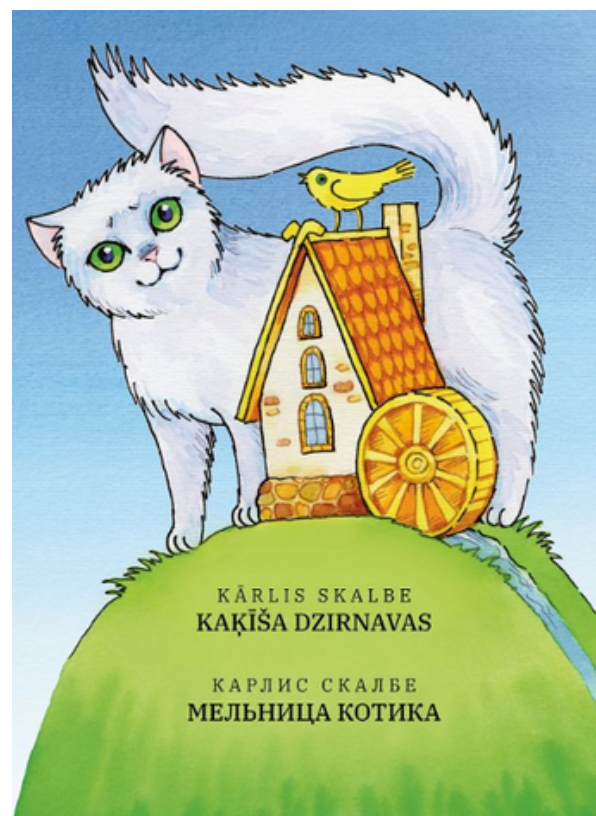
Saeima **23.01.2025.** sēdē pieņēma paziņojumu, atkārtoti nosodot Baltkrievijas varas iestāžu prettiesiskās darbības demokrātijas un tiesiskuma principu ignorēšanā, kā arī pilsoņu tiesību apspiešanā. Saeima paziņojumā norāda, ka tā neatzīst prezidenta vēlēšanas par likumīgām, nosoda sistemātiskos cilvēktiesību pārkāpumus un pieprasa visu politieslodzīgo atbrīvošanu.

27.01.2025. LR4 raidījumā "Atvērtā saruna" notika diskusija, kurā tiek pārrunātas ne tikai prezidenta vēlēšanas, bet arī situācija kopumā: Baltkrievijas opozīcija un pilsoniskā sabiedrība un to apspiešana, neatkarīgo mediju situācija, Latvijas loma un atbalsts Baltkrievijai, starptautisko sankciju ietekme un iespējamie nākotnes soļi.

31.01.2025. publicēta dokumentālā filma "Kur robeža?" par Baltkrieviju, bēgļiem un Latviju". Filmas autori meklē atbildes uz jautājumu par to, kāpēc, neskatoties uz to, ka ir tūkstošiem politieslodzīto, tūkstošiem bēgļu, tūkstošiem cietušo un bojāgājušo, tūristi no Latvijas joprojām ceļo uz "Baltkrieviju – uz sanatoriju, pēc sieriņiem, pēc trikotāžas".

Baltkrievu māksliniece Olga Jakubovska, pazīstama ar saviem zīmējumiem, kuros kaķīši simbolizē cīņu pret autoritāro režīmu, bija spiesta meklēt patvērumu Latvijā, baidoties no vajāšanas dzimtenē. Latvijā viņa kļuva par Kārļa Skalbes pasakas "Kaķīša dzirnavas" bilingvālā izdevuma ilustratori, piešķirot tam īpašu māksliniecisko vērtību.

05.02.2025. Current times raidījumā Olga atklāti stāsta par sevi, savu mākslu un kaķīšu tēliem, par patvērumu un darbu Latvijā.

Ekrānšāviņš no K. Skalbes jaunās grāmatas "Kaķīša dzirnavas" bilingvālā izdevuma, izdevniecība "Aminori".

SITUĀCIJA SĪRIJĀ

08.12.2024. BBC ziņo, ka Bašārs al-Asads ir “atkāpies no Sīrijas prezidenta amata un aizbēdzis uz Krieviju, pēkšņi un negaidīti izbeidzot savu 24 gadus ilgo valdīšanu”. Vairākas Eiropas Savienības valstis, tai skaitā Latvija, paziņoja, ka lēmumu pieņemšana Sīrijas pilsoņu patvēruma lietās tiek apturēta.

Reaģējot uz straujo notikumu attīstību Sīrijā, **UNHCR** publicē nostāju par atgriešanos Sīrijas Arābu Republikā, aicinot valstis apturēt piespiedu atgriešanu un negatīvu lēmumu izdošanu Sīrijas pilsoņu patvēruma pieteikumiem. UNHCR uzsver, ka atgriešanās Sīrijā jābūt brīvprātīgai, drošai un cieņpilnai, ņemot vērā tur esošos apstākļus.

10.12.2024. Eiropas Padomes cilvēktiesību komisārs Maikls O'Flahertijs (*Michael O'Flaherty*) paziņojumā norādīja: “Ņemot vērā notikumus Sīrijā un Asada režīma krišanu, vairākas Eiropas Padomes dalībvalstis ir apturējušas Sīrijas pilsoņu patvēruma pieteikumu izskatīšanu un paziņojušas par plāniem piespiedu kārtā atgriezt Sīrijas pilsoņus, kuri pašlaik atrodas to aizsardzībā. Šie notikumi rada steidzamus jautājumus par to, vai valstis rīkojas saskaņā ar starptautiskajām bēgļu un cilvēktiesību saistībām, īpaši ar *non-refoulement* [neizraidīšanas] principu”.

Latvijā:

- Latvijas Cilvēktiesību centram (LCC) ir zināmi vismaz divi gadījumi, kad PMLP ir pagarinājusi patvēruma lietu izskatīšanas termiņus, atsaucoties uz nepieciešamību pēc papildu laika individuālo apstākļu izvērtēšanai saistībā ar aktuālo informāciju par izcelsmes valsti.
- LCC iesaistījās divu Sīrijas ģimeņu atkalapvienošanas procesā. Lai gan PMLP pagarināja lēmuma pieņemšanas termiņus attiecībā uz izsaukumu apstiprināšanu (no divām darba dienām līdz desmit darba dienām), galu galā tie tomēr tika apstiprināti, un šajā posmā netika radīti šķēršļi ģimeņu atkalapvienošanai.

Ģenerālvokātes Lailas Medin secinājumi lietā C662/23 [Zimir]

Lietā C-662/23 [Zimir] ir ierosināta, pamatojoties uz tiesvedību, kas norisinās starp Nīderlandes tieslietu un valsts drošības sekretāru (valsts sekretārs) un Turcijas pilsoni. Turcijas pilsonis 2022. gadā iesniedza patvēruma iesniegumu Nīderlandē. Nīderlandes valsts sekretārs likumā noteikto sešu mēnešu termiņu patvēruma meklētāja pagaidu uzturēšanās atļaujas piešķiršanai pagarināja par deviņiem mēnešiem.

Turcijas pilsonis nepiekrita šim lēmumam. Pirmās instances tiesa, izskatot šo strīdu, pieņēma spriedumu, ar kuru uzdeva valsts sekretāram pieņemt lēmumu 16 nedēļu laikā, neizpildes gadījumā piemērojot naudas sodu par katru nokavējuma dienu. Valsts sekretārs spriedumu pārsūdzēja apelācijas instances tiesai, kas vērsās EST, jo tiesai pastāv šaubas par Patvēruma procedūru direktīvas tiesību normu interpretāciju.

Ģenerālvokāte 12.12.2024. secinājumos skaidro formulējuma “liels trešo valstu pilsoņu vai bezvalstnieku skaits, kas vienlaicīgi piesakās starptautiskai aizsardzībai” tvērumu, un kā tas attiecās uz šajā normā noteikto formulējumu “kas praksē ļoti lielā mēra apgrūtina procedūras pabeigšanu sešu mēnešu termiņā”.

Ģenerālvokāte secina, ka attiecīgās direktīvas normas ir jāinterpretē tādējādi:

“ka Direktīvas 2013/32 31. panta 3. punkta pirmajā daļā paredzēto sešu mēnešu termiņu starptautiskās aizsardzības pieteikuma izskatīšanai var pagarināt par deviņiem mēnešiem tikai tad, ja pieteikumu skaita pieaugums attiecīgajā dalībvalstī notiek ātrā tempā, izraisot strauju šī skaita kāpumu (“maksimumu”), kas, ņemot vērā šajā tiesību normā minēto apstākļu izņēmuma raksturu, neatbilst pakāpeniskam pieteikumu skaita pieaugumam ilgā laikposmā.

Apstākļus, kas nav uzskatāmi par vienlaikus iesniegtu starptautiskās aizsardzības pieteikumu skaita pieaugumu, nevar ņemt vērā, lai noteiktu, vai praksē ir ļoti grūti pabeigt procedūru sešu mēnešu termiņā. Neiespējamībai ievērot sešu mēnešu termiņu vienlaikus iesniegtu jaunu pieteikumu skaita pieauguma dēļ jāiestājas sešu mēnešu termiņa – uz kuru attieksies pagarinājums – laikā vai īsi pirms tā.”

Ģenerālvokātes Lailas Medin secinājums lietā C-610/23 [Al Nasiria]

Lietā C-610/23 [Al Nasiria] ir ierosināta par jautājumu par patvēruma meklētāju tiesībām uz efektīvu tiesību aizsardzības līdzekli attiecībā uz lēmumu pārsūdzību, ar kuru ir noraidīts starptautiskās aizsardzības pieteikums.

FO iesniedza starptautiskās aizsardzības pieteikumu Grieķijā. FO starptautiskās aizsardzības pieteikums bija noraidīts, jo kompetentā iestāde uzskatīja, ka FO paskaidrojumi nav ticami. FO šo lēmumu pārsūdzēja. Pārsūdzības brīdī FO tika brīdināts, ka viņam personīgi ir jāierodas uz komisijas sēdi, kurā tiks skatīta viņa lieta.

FO neieradās uz šo sēdi, tāpēc kompetentā iestāde pārsūdzību noraidīja kā acīmredzami nepamatotu, neizskatot lietu pēc būtības. FO nepiekrita lēmumam un pārsūdzēja tiesai. Tiesa vērsās EST, lai noskaidrotu, vai, ņemot vērā Direktīvas 2013/32 46. pantu, likumdevējs drīkst pieņemt, ka pārsūdzība ir ļaunprātīga un noraidāma bez pilnīgas izskatīšanas tikai tāpēc, ka pieteicējs nav ieradies uz komisijas sēdi? Un vai šajā gadījumā var atteikt arī brīvprātīgas izceļošanas termiņa noteikšanu, balstoties uz Direktīvu 2008/115 un Grieķijas Likumu 3907/2011?”

Ģenerālvokāte, izvērtējot tiesību principus kopsakarā ar lietas individuāliem apstākļiem, secina, ka:

“Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2013/32/ES (2013. gada 26. jūnijs) par kopējām procedūrām starptautiskās aizsardzības statusa piešķiršanai un atņemšanai 46. pants līdzvērtības un efektivitātes principu un Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 47. panta gaismā jāinterpretē tādējādi, ka tam ir pretrunā tāds valsts tiesiskais regulējums, kurā noteikts pieņēmums, ka pārsūdzība iesniegta ļaunprātīgi un noraidāma kā acīmredzami nepamatota, neizskatot lietu pēc būtības, ja starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzējs nav izpildījis procesuālo pienākumu ierasties personīgi struktūrā, kas izskata viņa pārsūdzību saistībā ar pieņemto lēmumu par tā pieteikumu, ciktāl tajā nav paredzēti alternatīvi līdzekļi, lai pierādītu pieteikuma iesniedzēja klātbūtni attiecīgajā teritorijā.”

Pirmais EST spriedums par pagaidu aizsardzību

Apvienotās lietas C-244/24 [Kaduna] un C-290/24 [Abkez] attiecas uz pagaidu aizsardzību Ukrainas bēgļiem un dalībvalstu tiesībām to paplašināt vai pārtraukt attiecībā uz noteiktām personu kategorijām.

2022. gadā Eiropas Savienība ieviesa pagaidu aizsardzības režīmu Ukrainas bēgļiem. Nīderlande šo aizsardzību paplašināja, attiecinot to uz plašāku personu loku. Proti, Nīderlandes normatīvie akti paredzēja plašāku aizsardzību nekā ES regulējums, jo tā piešķīra pagaidu aizsardzību ne tikai personām ar pastāvīgām uzturēšanās atļaujām, bet arī tām, kurām Ukrainā bija īstermiņa uzturēšanās atļaujas.

Vēlāk Nīderlande nolēma šo paplašināto aizsardzību ierobežot, tādējādi attiecinot tikai uz personām ar pastāvīgu uzturēšanās atļauju Ukrainā. Personas, kuras šīs izmaiņas ietekmēja, vērsās Nīderlandes nacionālajā tiesā, kas attiecīgi vērsās EST ar prejudiciālo jautājumus.

EST nosprieda, ka dalībvalsts, kas brīvprātīgi paplašinājusi pagaidu aizsardzību plašāk nekā ES noteikts, drīkst to arī atsaukt pirms ES pagaidu aizsardzības termiņa beigām.

Tomēr, kā atzina tiesa, šīm personām, kamēr aizsardzība nav atsaukta, jābūt tiesībām legāli uzturēties dalībvalstī. Kamēr viņu aizsardzība ir spēkā, šīm personām nedrīkst izdot atgriešanās rīkojumu.

Important!

ECT mutvārdu procesā skata trīs lietas par notikumiem uz Baltkrievijas robežas

ECT Lielajā palātā turpinās lietu izskatīšana saistībā ar notikumiem uz Latvijas, Lietuvas un Polijas un Baltkrievijas robežām. 12.02.2025 ECT notika trīs tiesas sēdes *H.M.M. and Others v. Latvia, C.O.C.G. and Others v. Lithuania, R.A. and Others v. Poland.*

Atgādinām, ka 2021. gada vasarā visas trīs valstis konstatēja robežšķērsošanas skaita pieaugumu no Baltkrievijas robežas puses un visas valstis ieviesa ārkārtas stāvokli, ierobežojot personu tiesības meklēt patvērumu un attaisnojot *push back* (*atgrūšanas*) praksi.

Visās trijās valstīs pieteikuma iesniedzēji atsauca uz 2. panta (tiesības uz dzīvību) un 3. panta (spīdzināšanas aizliegums) pārkāpumu. Pieteicēji argumentēja, ka viņiem tika liegta piekļuve patvēruma procedūrām, kā arī viņi piedzīvoja pazemojošu izturēšanos, kad robežsargi viņus atgrūda uz Baltkrieviju. Pieteicēji arī atsauca uz 4. Protokola 4. panta (ārzemnieku kolektīvas izraidīšanas aizliegums), kā arī 13. pantu (tiesības uz efektīvu aizsardzības nodrošinājumu).

Šo triju lietu nozīmīgumu Eiropā pierāda liels skaits trešo pušu, kuras iesaistās tiesvedībā (*third party intervention*). Četras organizācijas sniedza savu juridisku vērtējumu lietās aplūkotojumiem faktiskajiem apstākļiem, savukārt deviņas ES dalībvalstis sniedza viedokli, kas atspoguļoja šo valstu politiskos apsvērumus.

Eiropas Padomes Cilvēktiesību Komisārs Maikls O'Flāhertijs (*Michael O'Flaherty*) ne tikai iesniedza rakstveida apsvērumus, bet arī piedalījās un sniedza mutvārdu paskaidrojumus. Viņa pozīcijas apkopojumu publicējām iepriekšējā apkārtrakstā.

Amnesty International, informēja, ka valstu ieviestais ārkārtējais stāvoklis nebija samērīgs un nepieciešams, kā to prasa starptautiskās tiesības. *Amnesty International* nosoda patvēruma meklētāju atgrūšanas prakses un vardarbību pret patvēruma meklētājiem, kā arī tiek pausts viedoklis, ka Latvija ir pārkāpusi 4. Protokola 4. pantu, kā arī 2. un 3. pantu.

CEU Democratic Institute Rule of Law Legal Clinic norāda, ka Latvijas likumi, reaģējot uz robežšķērsošanas pieaugumu no Baltkrievijas, pieļāva piespiedu atgriešanu bez individuālas patvēruma izvērtēšanas, pārkāpjot *non-refoulement* principu. Tāpat kritizēts jēdziens "migrantu instrumentalizācija", uzskatot to par neskaidru un izmantotu patvēruma tiesību ierobežošanas attaisnošanai Latvijā, Lietuvā, Polijā un Somijā.

Ar nepacietību gaidīsim tiesas spriedumu. Interesanti atzīmēt, ka šī gada janvārī tiesa lietā *A.R.E. v Greece* konstatēja, ka Grieķija pārkāpa savus pienākumus saistībā ar sistemātisku atgrūšanu uz robežas ar Turciju.

Cilvēktirdzniecība un patvēruma meklētāji

Biedrība “Patvērums “Drošā Māja” informē, ka 2024. gadā cilvēktirdzniecības upuru statuss tika piešķirts trīs patvēruma meklētājiem. Biedrība Centrs Marta 2024. gadā šādu statusu piešķir vienai patvēruma meklētājai.

Iespējamie indikatori, kas var liecināt par cilvēktirdzniecības riskiem:

- ▶ Neizskaidrojama vai pretrunīga informācija par ceļojumu maršrutu, nodarbinātību vai dzīves apstākļiem;
- ▶ Persona šķiet manipulēta, kāds cits runā viņas vietā vai viņai ir ļoti ierobežota komunikācija;
- ▶ Izteikta pakļaušanās, nespēja pieņemt lēmumus pat par savu labsajūtu;
- ▶ Redzamas fiziskas traumas vai veselības problēmas, kas netiek ārstētas (zilumi, apdegumi, nepietiekams uzturs);
- ▶ Psiholoģiskā trauma – depresija, trauksme, pēctraumas stresa sindroms;
- ▶ Persona nezina savu adresi, dzīvo slēgtā vidē vai ļoti ierobežotā pārvietošanās brīvībā.

Latvijā palīdzību un sociālo rehabilitāciju sniedz divas nevalstiskās organizācijas, kas nodrošina ātru un profesionālu atbalstu, pielāgotu katra individuālajām vajadzībām.

Biedrība “Patvērums “Drošā māja” :

Diennakts tālrunis: +371 28612120
E-pasts: drosa.maja@gmail.com
Mājaslapa: www.patverums-dm.lv

Biedrība Centrs MARTA:

Tālruni: +371 67 378 539 (Rīgā),
+371 29 195 442 (Liepājā) vai +371
25 648 595 (Rēzeknē)
E-pasti: centrs@marta.lv,
centrs@martaliepaja.lv vai
rezekne@marta.lv.
Mājaslapa:
[https://marta.lv/lv/marta-
darbiba/cilveku-tirdznieciba/](https://marta.lv/lv/marta-darbiba/cilveku-tirdznieciba/)

Jaunumi likumdošanā

21.01.2025. pieņemts un stājās spēkā Ministru kabineta rīkojums Nr. 36 ar kuru, tika atbalstīta apropriācijas pārdale no budžeta, lai arī 2025. gadā turpinātu vienreizēju **nodarbinātības vai pašnodarbinātības** uzsākšanas pabalstu izmaksu Ukrainas civiliedzīvotājiem.

22.01.2025. Pieci Saeimas deputāti iesniedza Saeimas Prezidijam **likumprojektu “Grozījumi Patvēruma likumā”**, lai nostiprinātu likumā pienākumu iegūt izglītību klātienē formā, tādējādi saskaņojot abus regulējumus – gan Patvēruma likumu, gan Ukrainas Civiliedzīvotāju atbalsta likumu. 23.01.2025. likumprojekts nodots divām komisijām – Aizsardzības, iekšlietu un korupcijas novēršanas komisijai (atbildīgā komisija) un Izglītības, kultūras un zinātnes komisijai. Likumprojektu atbalsta Tiesībsargs, uzsverot, ka:

“Atšķirīga attieksme pret bērniem, kuri ir patvēruma meklētāji, kuriem piešķirts bēgļa vai alternatīvais statuss vai kuriem piešķirta pagaidu aizsardzība, un Ukrainas civiliedzīvotāju bērniem neatbilstu vienlīdzības principam. Tādēļ atbalstāma ir likumdevēja iniciatīva novērst trūkumus regulējumā un noteikt vienādu kārtību bērnu izglītošanā”.

Pēc ilgstošas pauzes **29.01.2025.** notika divu Saeimas komisiju – Aizsardzības, iekšlietu un korupcijas novēršanas komisijas un Pilsonības, migrācijas un sabiedrības saliedētības komisijas - kopsēde par **likumprojektu “Imigrācijas likums”** virzību. Sēdes laikā deputāti atbalstīja priekšlikumu iesniegšanas termiņa pagarināšanu, nosakot termiņu – 3 mēneši, kas ir līdz 06.05.2025.

Ņemot vērā to, ka jaunais likums paredz atteikšanos no nacionālās pastāvīgās uzturēšanās atļaujas, uzmanības centrā ir jautājumi par to, vai un kā mainīsies personu ar bēgļa statusu tiesības.

05.03.2025. pieci Saeimas deputāti iesniedza likumprojektu “Grozījums Ukrainas civiliedzīvotāju atbalsta likumā”, ar kuru tiek ierosināts palielināt Ukrainas civiliedzīvotājiem neapliekamo minimumu no 250 līdz 510 euro, kā tas šobrīd tiek piemērots Latvijas rezidentiem. 19.03.2025. Saeimas Aizsardzības, iekšlietu un korupcijas novēršanas komisija likumprojektu atbalstīja un virzīja izkatišanai Saeimas sēdē steidzamā kārtā.

Rēzeknē turpina skatīt krimināllietu

12.03.2025. Rēzeknes tiesā notika kārtējā tiesas sēde, kur skatīja krimināllietu, kurā apsūdzēta Ieva Raubiško par tīšu nelikumīgas robežas šķērsošanas organizēšanu personu grupai.

30.10.2024. Latgales rajona tiesa pieņēma lēmumu atsākt tiesas izmeklēšanu šajā krimināllietā, jo tiesa uzskatīja, ka nepieciešams iegūt papildu informāciju par to, kādi statusi ir Sīrijas pilsoņiem.

12.03.2025. tiesas sēdē tiesa informēja lietas dalībniekus, ka pieprasītā informācija no Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes un Valsts robežsardzes ir saņemta.

Ievas Raubiško advokāts **05.03., 07.03., 10.03.** iesniedza vairākus jaunus dokumentus un lūgumus par to pievienošanu lietai. Šie dokumenti attiecās uz Sīrijas pilsoņu statusiem Vācijā.

Ņemot vērā, ka prokurore tikko bija atgriezusies no atvaļinājuma, viņa lūdza atlikt sēdi, lai iepazītos ar jaunajiem materiāliem.

Tiesa nolēma, ka dokumentu vākšana notiks līdz **19.08.2025.**, un iesaistītās puses centīsies tos iesniegt pēc iespējas ātrāk, lai visiem būtu iespēja ar tiem savlaicīgi iepazīties.

19.08.2025. plkst. 10.00 notiks nākamā tiesas sēde, kurā tiks skatīti jaunie dokumenti un norisināsies debates. Tā kā debates jau iepriekš ir notikušas, tiesnesis aicināja koncentrēties tikai uz jaunajiem aspektiem, kas iepriekš nav apspriesti.

20.08.2025. tiesnesis paredzējis laiku sprieduma sagatavošanai un **21.08.2025.** paredzēta sprieduma pasludināšana.

Mēs atbalstām Ievu Raubiško un esam pārliecināti, ka viņas darbībā nav saskatāmas noziedzīga nodarījuma pazīmes. Ieva Raubiško centās glābt cilvēku dzīvības krīzes apstākļos, un tā ir drosmīga rīcība cilvēktiesību aizsardzības vārdā, nevis noziegums!

Publikācijas, kuras vērts izlasīt

Žurnālā “**Baltic Yearbook of International law**” publicēts analītiskais raksts “**Right to Access Asylum: A Case Study of Latvia’s Response to the Migration Crisis on the Latvia-Belarus Border**”.

Raksta autori - E. Broks, A. Buka, L. Buka un A. Kučs - padziļināti analizē Latvijas valdības rīcību 2021. gada migrācijas krīzes laikā. Autoru izpētes jautājums ir, vai “Latvija pārkāpj savas starptautiskās saistības, ierobežojot patvēruma meklētāju tiesības iesniegt patvēruma pieteikumus uz Latvijas–Baltkrievijas robežas, situācijā, kad Baltkrievija organizē migrantu plūsmu, lai radītu spiedienu uz ES robežām?”

Latvijā ieviestie ierobežojumi tika vērtēti kontekstā ar tiesībām piekļūt patvēruma procedūrai, kas izriet no 1951. gada Konvencijas par bēgļa statusu, Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas un Eiropas Savienības tiesībām.

Viens no autoru secinājumiem: “krīzes situācijas, piemēram, ar neregulāro migrantu plūsmu uz Latvijas–Baltkrievijas robežas, bieži rodas pēkšņi un bez skaidrām darbības vadlīnijām. Tomēr sarežģīti apstākļi nevar attaisnot valdības prettiesisku rīcību.” Noteikti iesakām izlasīt rakstu un iepazīties arī ar citiem secinājumiem.

21.01.2025. “Jurista Vārda” Nr. 3 (1373) pieejams Administratīvās rajona tiesas priekšsēdētāja palīdzes pētnieciski analītiskajos jautājumos (ar specializāciju patvēruma lietās) J. Spigules raksts “Politiskā pārliecība kā pamats patvēruma piešķiršanai Krievijas pilsoņu lietās: ieskats Administratīvās rajona tiesas judikatūrā”.

Lietās, kas skar pieteicēju politiskās pārliecības, tiesa cenšas saprast, cik pieteicēja politiskā pārliecība ir patiesa, cik konsekventi un ilgstoši pieteicējs ir paudis savus politiskos uzskatus un kādā veidā pieteicējs ir paudis savu politisko pārliecību.

Attiecībā uz Krievijas pilsoņu lietām, kas saistītas ar pieteicēju politisko pārliecību, raksta autore analizē tās dažādās izpausmes:

- politiskā aktivitāte;
- atteikums pildīt obligāto militāro dienestu;
- ekonomiskā aktivitāte.

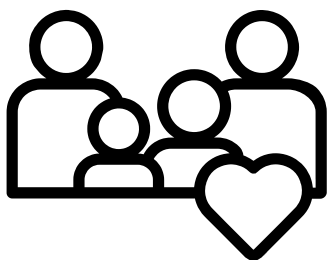
Arī šo rakstu iesakām izlasīt. Īpaši noderēs tiem, kuri sniedz juridisko palīdzību patvēruma meklētājiem, pārsūdzot PMLP atteikumus piešķirt starptautisko aizsardzību.

Ģimenes atkalapvienošanās

Novembrī Eiropas Savienības Patvēruma aģentūra publicēja **Faktu lapu (Fact Sheet)** par 2023. un 2024. gada galvenajām attīstības tendencēm un tiesu praksēm ģimenes atkalapvienošanas jomā attiecībā uz tām personām, kurām ir piešķirta starptautiskā aizsardzība.

Mēnesi vēlāk iznāca **UNHCR vadlīnijas** ģimenes atkalapvienošanas jautājumos. Šīs vadlīnijas uzsvēr ģimenes dzīves tiesības un ģimenes vienotības principu, kas attiecas uz bēgļiem un citiem starptautiskās aizsardzības saņēmējiem. Tās skaidro “ģimenes” un “ģimenes apvienošanās” jēdzienus, kā arī aplūko procesuālās prasības, kas var radīt šķēršļus ģimenes apvienošanai, īpaši bērniem. Turklāt vadlīnijas apspriež citus specifiskus jautājumus, piemēram, kas apgrūtina ātru un ērtu ģimenes atkalapvienošanu: ceļošana, piekļuve tiesām un ceļošanas dokumentiem.

UNHCR vadlīnijas var kalpot kā autoritatīvs avots, uz kuru atsaukties komunikācijā ar Latvijas atbildīgajām iestādēm, īpaši saistībā ar aktuālajiem jautājumiem par valsts nodevu apmēriem un šķēršļiem, ar kuriem saskaras bēgļu ģimenes atkalapvienošanas procesā. Latvijā šajā procesā jāmaksā vairākas valsts nodevas, tostarp par ielūgumiem, izsaukumiem, konsulārajiem pakalpojumiem un uzturēšanās atļauju noformēšanu, kas var radīt būtiskus finansiālus sarežģījumus bēgļiem. Vadlīnijas var palīdzēt uzsvērt nepieciešamību pēc humānas un samērīgas pieejas šajā jautājumā.

Family Reunification Guidelines

Atgādinām, ka LCC mājaslapā ir pieejamas **ģimenes atkalapvienošanas vadlīnijas**, kas izstrādātas, balstoties uz prezentācijām un diskusijām, kas norisinājās starptautiskās mācību vizītes laikā Rīgā (10.-13.09.2024.) projekta “*Reģionālās sadarbības stiprināšana bēgļu jomā – solis uz priekšu cilvēktiesību un ilgtspējas virzienā*” ietvaros, ko finansēja Ziemeļvalstu Ministru padomes birojs Latvijā.

21.03.2025. vēstule valsts amatpersonām par robežšķērsošanas vietu “Pāternieki”, “Terehova” un “Grebņeva” daļēju slēgšanu

Vēstule adresēta:

- Iekšlietu ministram R. Kozlovskim,
- Valsts robežsardzes priekšniekam G. Pujātam,
- Saeimas Aizsardzības, iekšlietu un korupcijas novēršanas komisijas vadītājam R. Bergmanim,
- Saeimas Cilvēktiesību un sabiedrisko lietu komisijas vadītājai L. Rasimai,
- Saeimas Pilsonības, migrācijas un sabiedrības saliedētības komisijas vadītājam G. Kūtrim,
- Latvijas Republikas Tiesībsargam J. Jansonam,
- ANO Bēgļu aģentūras Latvijā pārstāvei D. Meilijai.

Piedāvājam iepazīties ar vēstules saturu:

Šā gada 19. martā tika pieņemts un spēkā stājās Ministru kabineta rīkojums Nr. 166 “Par prasības noteikšanu ieceļošanai tikai ar mehāniskajiem transportlīdzekļiem robežšķērsošanas vietās “Pāternieki”, “Terehova” un “Grebņeva””. Saskaņā ar rīkojumu no 2025. gada 19. marta Latvijas Republikas–Baltkrievijas Republikas valsts robežu caur robežšķērsošanas vietu “Pāternieki” un Latvijas Republikas–Krievijas Federācijas valsts robežu caur robežšķērsošanas vietām “Terehova” un “Grebņeva” personām atļauts šķērsot, ieceļojot tikai ar mehāniskajiem transportlīdzekļiem.

Vienīgā palikušā robežšķērsošanas punkta uz Latvijas–Baltkrievijas robežas daļēja slēgšana faktiski atņems pēdējo iespēju cilvēkiem īstenot patvēruma tiesības, šķērsojot robežu likumam atbilstīgā veidā, t. i., ierodoties oficiālajos robežšķērsošanas punktos un mutiski vai rakstiski izsakot vēlmi pieteikties patvērumam. Atgādinām, ka Valsts robežsardzes un iekšlietu resora amatpersonas iepriekš atkārtoti uzsvērušas, ka cilvēkiem, kas vēlas pieteikties patvērumam, nevajadzētu doties uz tā dēvēto “zaļo robežu” un censties iekļūt Latvijā likumam neatbilstīgā veidā, bet gan ierasties oficiālajās robežšķērsošanas vietās.

Pieņemtais rīkojums ir pretrunā ar Latvijas starptautiskajām saistībām un ES tiesību aktiem, kas paredz piekļuvi patvērumam, pat ja cilvēks šķērso/ir šķērsojis robežu likumam neatbilstīgā veidā vai uzturas valstī nelikumīgi.

Atgādinām, ka tiesības meklēt un pieprasīt patvērumu ir cilvēka pamattiesības, ko nosaka ANO Vispārējā cilvēktiesību deklarācija un nostiprina 1951. gada Ženēvas Konvencija par bēgļa statusu. Tiesību uz patvērumu pamatā ir neizraidīšanas princips, kas nozīmē, ka valstu pienākums ir neizraidīt vai neatgriezt personas uz teritorijām, kur viņu dzīvība vai brīvība būtu apdraudēta. Neizraidīšanas princips nostiprināts ne vien Ženēvas Konvencijā, bet arī Eiropas Cilvēktiesību konvencijā (4. protokola 4. pantā – Ārzemnieku kolektīvas izraidīšanas aizliegums) un ES Pamattiesību hartas 19. pantā.

Vēršam jūsu uzmanību uz to, ka Eiropas Savienības tiesa (turpmāk EST) spriedumā lietā C-72/22 par Lietuvu lēma: “Direktīvas 2013/32 6. pants un 7. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tiem ir pretrunā tāds dalībvalsts tiesiskais regulējums, saskaņā ar kuru gadījumā, ja ir izsludināts karastāvoklis, izņēmuma stāvoklis vai ārkārtas stāvoklis ārvalstnieku masveida pieplūduma dēļ, trešās valsts valstspiederīgajiem, kuri dalībvalstī uzturas nelikumīgi, šis dalībvalsts teritorijā faktiski ir liegta iespēja piekļūt starptautiskās aizsardzības pieteikuma izskatīšanas procedūrai.”(1)

Tāpat EST spriedumā lietā C-823/21 pret Ungāriju ir lēmusi, ka Ungārija – nosakot nepieciešamību trešo valstu pilsoņiem, kuri atrodas Ungārijas teritorijā, tostarp pie šīs dalībvalsts robežām, vispirms pieteikt savu nodomu pieprasīt patvērumu Ungārijas vēstniecībā savā izcelsmes valstī un saņemt atļauju ieceļot Ungārijā – nav izpildījusi direktīvas 2013/32 6. pantā paredzētos pienākumus.(2)

Š. g. 16. martā īslaicīgi slēdzot Pāternieku robežšķērsošanas punktu, Valsts robežsardze kā pamatojumu šādam solim minēja tehniskus traucējumus un cilvēku pulcēšanos Baltkrievijas pusē, kas varētu izraisīt masveida robežas šķērsotāju iestumšanu Latvijā. ➡

Vēstules turpinājums:

Arī Ministru kabineta rīkojuma Nr. 166 anotācijā minēts, ka vienlaicīga daudzu personu koncentrēšanās pie Latvijas Republikas robežšķērsošanas vietām rada augstus riskus, kas var būt vērsti uz masu nekārtībām, ar mērķi apdraudēt robežšķērsošanas vietas režīmu, kas ir tiešs apdraudējums Latvijas Republikas iekšējai drošībai. Anotācijā arī teikts, ka saskaņā ar Latvijas Republikas valsts robežas likuma 22. panta sesto daļu kompetentās iestādes ir noteikušas personu (kājāmgājēju) un visa veida transportlīdzekļu skaitlisko sastāvu, kas vienlaicīgi var atrasties kādā robežšķērsošanas vietā.

Nav skaidrs, vai aptuveni 30 cilvēki, kas 16. martā pulcējās Baltkrievijas pusē pie Latvijas–Baltkrievijas robežas, pārsniedza maksimālo cilvēku skaitu, kas var atrasties Pāternieku robežšķērsošanas vietā. Turklāt jāmin, ka mēneša laikā kopš š. g. 15. februāra līdz š. g. 16. martam Valsts robežsardze bija fiksējusi samērā nelielu skaitu robežas šķērsošanas mēģinājumu – 73.(3)

Tāpat vēršam uzmanību, ka rīkojuma Nr. 166 anotācijā vairākkārt minētais jēdziens “nelikumīgi” attiecībā uz robežas šķērsošanu neatbilst tiesiskajiem lietas apstākļiem, ņemot vērā to, ka personu, kas vēlētos lūgt patvērumu Latvijas Republikā, iesniegumi vēl netika objektīvi un tiesiski izvērtēti.

Ņemot vērā iepriekšminēto, lūdzam sniegt argumentētas atbildes uz šādiem jautājumiem:

1. Kā personām tiek nodrošināta iespēja pieteikties patvērumam Latvijas Republikā uz Latvijas–Baltkrievijas robežas? Kādā veidā turpmāk tiks ievērotas patvēruma tiesības uz Latvijas austrumu robežas, proti, kādā veidā cilvēkiem, kas ieradīsies pie robežas, būs iespēja iesniegt patvēruma pieteikumus?

2. Pēc cik ilga laika tiek plānots atkārtoti izvērtēt situāciju pie Latvijas austrumu robežas, lai pieņemtu lēmumu par ieviesto ierobežojumu atstāšanu spēkā vai atcelšanu?

3. Vai uz konkrētiem robežšķērsošanas punktiem varētu atļaut doties nevaldības organizāciju novērotājiem, lai saprastu, kāda ir situācija šajos punktos cilvēktiesību kontekstā?

4. Kā būtu jāreaģē NVO pārstāvjiem/cilvēktiesību aizstāvjiem gadījumos, kad Baltkrievijā esošas personas, vēloties īstenot savas likumīgās tiesības lūgt patvērumu Latvijā, vēršas pie NVO/cilvēktiesību aizstāvjiem ar patvēruma lūgumiem?

5. Vai pastāv iespēja ļaut ieceļot personām uz humānu apsvērumu pamata, pat ja tās nepārvietojas ar mehāniskajiem transportlīdzekļiem?

Ar cieņu
Konstance Saltupe
biedrības “Gribu palīdzēt bēgļiem” valdes locekle Tālr. +371 20 381 039
info@gribupalidzetbegliem.lv

Vēstulei piebiedrojas:
Biedrības “Latvijas Cilvēktiesību centrs”
vārdā – direktore Anhelita Kamenska

Biedrības “Patvēruma “Drošā māja”” vārdā –
valdes locekle Gunta Vīksne

Atsauces:

(1) Skat.
<https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?jsessionid=EC59BB36D654D83DF6A3CA50E7465DA3?text=&docid=264525&pageIndex=0&doclang=LV&mode=req&dir=&occ=first&part=1&cid=15833803>

(2) Skat.
<https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=274870&pageIndex=0&doclang=LV&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=780021>.

(3) Skat. sadaļu “Aktualitātes” Valsts robežsardzes tīmekļvietnē
<https://www.rs.gov.lv/lv>.

VEBINĀRS

TULKIEM

PATVĒRUMA LIETĀS

Vai vēlaties padziļināt savas zināšanas un profesionālās prasmes darbā ar patvēruma meklētājiem un personām ar starptautisko aizsardzību? Šis vebinārs ir paredzēts tieši Jums!

Dr. philol., LU Āzijas studiju nodaļas lektore Ingrīda Kleinhofa un Latvijas Cilvēktiesību centra juriste Liliana Garkalne dalīsies pieredzē, runās par ētikas jautājumiem un iepazīstinās ar patvēruma procedūru un tās terminoloģiju.

BEZMAKSAS DALĪBA

2025. gada 16. aprīlī
no 11.00 līdz 12.00

Zoom platformā.

Lai reģistrētos, skenējiet QR kodu vai spiediet uz "Bezmaksas dalība" *hyperlink*.

Vebinārs tiek organizēts sadarbībā ar UNHCR projektu "Juridiskās palīdzības sniegšana patvēruma meklētājiem un personām ar starptautisko aizsardzību un kapacitātes stiprināšanas pasākumi Latvijā".

Kontakti

- ✉ liliana@humanrights.org.lv
- ✉ office@humanrights.org.lv
- ☎ (Whatsapp): +37126303434
- f facebook.com/LCHRLCC/
- X @LCC_LCHR
- 📷 instagram.com/lcc_lchr
- 🌐 cilvektiesibas.org.lv
- 🏠 Skolas ielā 21, 6. stāvs, 609c, Rīgā

Šis ziņnesis ir izdots Latvijas Cilvēktiesību centra un ANO Bēgļu aģentūras (UNHCR) projektā "Juridiskās palīdzības sniegšana patvēruma meklētājiem un personām ar starptautisko aizsardzību un kapacitātes stiprināšanas pasākumi Latvijā".

UNHCR neatbild par ziņnesī iekļauto saturu.